

behu slovenského povstania, vstupujúceho už do ôsmeho týždňa svojho trvania. V boji za oslobodenie Československej republiky a v jej novom budovaní v národný štát Čechov, Slovákov a Podkarpatských Ukrajincov slovenské povstanie má podstatný význam. Pred celým svetom dokazuje, že Slováci odsudzujú a zavrhnú bratislavský režim, že bojujú proti nemu a proti jeho nemeckým ochrancom i so zbraňou v ruke — za oslobodenie svojej krajiny i celej ČSR. Štátna rada s vďačnosťou spomína hrdinské boje československej armády i partizánov na Slovensku, pozdravuje všetkých bojovníkov za slobodu a skláňa sa v úcte pred padlými obeťami týchto bojov.

Štátna rada súčasne dáva výraz svojmu presvedčeniu, že boje na Slovensku i boje našich vojsk na iných bojiskách a všetky bolestné obete nebudú márne a že z týchto bojov vyjde nová Československá republika ako opravdová vlasť všetkých Čechov, Slovákov a Podkarpatských Ukrajincov, ako ľudove demokratická, sociálne spravodlivá republika, ktorá opierajúc sa o Sovietsky sväz a spolupracujúc so západnými a demokratickými veľmocami i s ostatnými spojeneckými národmi zaistí svoje trvanie a zabezpečí svorné a spokojné spolužitie všetkých Čechov, Slovákov a Podkarpatských Ukrajincov.

ANS Praha. Státní rada Londýn, mimořádná plenární schůze II. zasedání 4. období, 18. 10. 1944. Orig.

[85]

1944, 19. říjen. Banská Bystrica. — *Naléhavý vzkaz P. Drtiny prezidentovi Benešovi do Londýna o nutnosti opustit fikci jednotného československého národa a počítat nadále s reálnou skutečností.*

Pán prezident: Pokiaľ ide o národný problém Čechov a Slovákov, máme zo všetkých rozhovorov dojem, že terminológia ústavy z roku 1920 o jednotnom národe československom udržateľná není. Potvrdzujú nám to aj vládni Čechoslováci, ktorí sami cítia československy. Potvrdil mi to napr. Pavel Blaho. Šrobár sám užil v preslove termínu slovenský národ. Není snáď nikoho tu, kto by chcel v tomto smere trvať na dikcii ústavy. Pokiaľ sme mali o tom v Londýne informácie opačné, neboly správne, rešp. nezodpovedaly skutočnosti. Vaše predpoklady, že budeme musieť v tomto smere revidovať predstavy z r. 1918, boly správne. Slováci berú svoju národnú individuálnosť ako niečo samozrejmeho a nutné je s tým počítat a podľa toho zaradiť svoj postoj. Ja sa tu presvedčujem na každom kroku, že len tak možno posilniť štátnu jednotu čs.

Dr. Drtina

AÚD KSS Bratislava. Radiogramy B. Bystrica — Londýn, čís. přír. 5155/53, Zprávy od Víta. Opis.

[86]

1944, 19. říjen.¹ Banská Bystrica. — *Depeše Fr. Uhlíře, člena čs. vládní delegace, národně socialistickému ministru československé vlády v Londýně dr. J. Stránskému o postavení národně socialistické strany na Slovensku.*²

¹ Slovenské znění depeše (AÚD KSS Bratislava, čís. přír. 5155/53, radiogramy B. Bystrica — Londýn, radio-depeše od Oty) je datováno 13. 10. 1944. Takto datoval depeši v článku K prvému výročí (Nové slovo, roč. II, čís. 12—13) též G. Husák, který měl bezpochyby k dispozici originál depeše, což je zřejmé z toho, že cituje i takové radiogramy, které v souboru depeší, uložených v AÚD KSS chybějí.

Oba texty, český i slovenský, jsou věcně i stylisticky takřka totožné. Bylo použito českého textu, protože je na několika místech gramaticky a formulačně přesnější.

² Objasnit všechny souvislosti pokusů o obnovu národně socialistické strany na Slovensku v období Slovenského národního povstání je úkol přesahující možnosti této edice. Rada otázek s problémem souvisejících je